

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 6/94

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu JUDr. Milana Čiča a sudcov JUDr. Štefana Ogurčáka, JUDr. Júliusa Černáka, JUDr. Anny Danielčákovej, JUDr. Jána Drgonca, JUDr. Jána Klučku, JUDr. Viery Mrázovej, JUDr. Richarda Rapanta, JUDr. Miloša Seemanna a JUDr. Tibora Šafárika vo veci navrhovateľa Vyššieho vojenského súdu Trenčín, zastúpeného predsedom senátu pplk. JUDr. Milanom Repáňom, proti Národnej rade Slovenskej republiky o vyslovenie nesúladu ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe v rozsahu, v ktorom sa vzťahuje aj na odvody uskutočnené pred účinnosťou zákona o civilnej službe (t. j. pred 16. 1. 1992) s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na svojom verejnom zasadnutí dňa 25. augusta 1994 takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenie § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe n i e j e v súlade s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ak sa vzťahuje na odvody uskutočnené pred 16. 1. 1992 a odvedenec požiadal o odklad vojenskej základnej služby a dôvody jej odkladu pominuli pred 16. 1. 1992.

2. N e v y h o v u j e návrhu Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne na vyslovenie nesúlady § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ak sa vzťahuje na odvody uskutočnené pred 16. 1. 1992 a odvedenec požiadal o odklad vojenskej základnej služby a dôvody jej odkladu pominuli po 16. 1. 1992.

O d ô v o d n e n i e :

Dňa 2. februára 1994 dostal Ústavný súd Slovenskej republiky návrh predsedu senátu Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne JUDr. Milana Repáňa na začatie konania o súlade § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne dňa 14. apríla 1994 rozhodol o prijatí tohoto návrhu na ďalšie konanie.

Dňa 18. apríla 1994 sa sudca spravodajca obrátil na navrhovateľa so žiadosťou o oznámenie, či v danej veci trvá na ústnom pojednávaní. Navrhovateľ dňa 17. mája 1994 uviedol, že žiada, aby ústavný súd v danej veci ústne pojednávanie vykonal.

Dňa 18. apríla 1994 sa súčasne sudca spravodajca obrátil na orgán, ktorý všeobecne záväzný právny predpis, rozpor ktorého s ústavou sa namieta, vydal t. j. na Národnú radu SR (čl. 4 ods. 2 ústavného zákona FZ ČSFR č. 542/1992 Zb. o zániku ČSFR v spojení s § 39 zákona č. 38/1993 Z. z.) so žiadosťou o vyjadrenie sa k návrhu Vyššieho vojenského súdu Trenčín a k účelnosti ústneho pojednávania v danej veci.

Dňa 12. júla 1994 dostal Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadrenie predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, v ktorom sa stotožňuje s uznesením Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky č. 461 (ÚPV 96/1994) nezaujať stanovisko k návrhu Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne. Ďalej predseda Národnej rady Slovenskej republiky uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní, takže zástupcu Národná rada Slovenskej republiky na pojednávanie v predmetnej veci ani neustanovuje.

Ústavný súd Slovenskej republiky môže v súlade s § 30 ods. 2 od ústneho pojednávania upustiť iba so súhlasom účastníkov konania. Vzhľadom na to, že v tomto

prípade súhlas oboch účastníkov nebol dosiahnutý, konalo sa vo veci ústne pojednávanie, ktoré je podľa § 30 ods. 4 zákona č. 38/1993 Z. z. verejnú.

Vyšší vojenský súd Trenčín vo svojom návrhu požadoval vyslovenie nesúlady § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a to z toho dôvodu, že odvedenci, ktorí boli odvedení pred 16. 1. 1992 a ktorým nebol povolený odklad vojenskej základnej služby, majú za súčasného právneho stavu možnosť kedykoľvek vojenskú službu odmietnuť, zatiaľ čo odvedenci, ktorí boli odvedení taktiež pred 16. 1. 1992, ale ktorým bol povolený odklad vojenskej základnej služby takúto možnosť, t. j. kedykoľvek odmietnuť vojenskú službu z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania, nemajú. Vyšší vojenský súd v Trenčíne vo svojom návrhu preto uvádza, že "Táto kategória odvedencov nie je v rovnakom postavení pred zákonom ako tí odvedenci, na ktorých sa vzťahuje nález Ústavného súdu ČSFR".

Ústavný súd Slovenskej republiky v rámci konania o súlade právnych predpisov v danom prípade sledoval nasledovné princípy ústavy:

1. princíp neodňateľnosti základných práv (čl. 12 ods. 1 ústavy),
2. princíp zákonného obmedzenia základných práv rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú zákonom ustanovené podmienky (čl. 13 ods. 3 ústavy),
3. princíp reálnosti výkonu ústavou zaručeného základného práva (čl. 25 ods. 2 ústavy).

Princíp neodňateľnosti základného práva, t. j. práva na odmietnutie vojenskej základnej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania, znamená, aby akákoľvek skupina odvedencov, ktorí vykonali odvod pred 16. 1. 1992, mala možnosť svoje ústavné právo reálne uplatniť. Ústavný súd ČSFR vyriešil vo svojom náleze zo dňa 10. 12. 1992 postavenie tých odvedencov, ktorí boli odvedení pred 16. 1. 1992, ale nepožiadali, prípadne im nebol povolený odklad vojenskej základnej služby. Pre túto skupinu odvedencov však bolo typické, že pred vydaním nálezu Ústavného súdu ČSFR im základné právo upravené v čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky bolo fakticky odňaté.

Zákon č. 18/1992 Zb. o civilnej službe v § 2 ods. 1 písm. b) rozlišuje i druhú kategóriu odvedencov. To sú tí, ktorí po odvedení požiadali o odklad vojenskej základnej služby a ich žiadosti bolo vyhovené.

Pokiaľ ide o odvedencov, na ktorých sa vzťahuje nález Ústavného súdu ČSFR, treba zdôrazniť, že ide o tých (a jedine tých), ktorí pred nálezom ústavného súdu nemali reálnu možnosť uplatniť svoje ústavné právo na odmietnutie vojenskej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania. Ústavný súd Slovenskej republiky preto preskúmal právne postavenie odvedencov odvedených pred 16. 1. 1992, ktorí požiadali o odklad vojenskej základnej služby v tom smere, či i táto skupina má reálnu možnosť uplatniť ústavou zaručené právo na odmietnutie vojenskej základnej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania. Túto skupinu odvedencov ústavný súd rozdelil na dve podskupiny, a to:

1. odvedenci odvedení pred 16. 1. 1992, ktorí požiadali o odklad vojenskej služby a lehota odkladu im uplynula pred 16. 1. 1992,
2. odvedenci odvedení pred 16. 1. 1992, ktorí požiadali o odklad vojenskej služby, ale lehota odkladu im uplynula po 16. 1. 1992.

Ad 1.

Pokiaľ ide o prvú skupinu odvedencov, lehota odkladu vojenskej základnej služby im uplynula pred 16. 1. 1992, t. j. pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe. Citovaný zákon v § 2 ods. 1 písm. b) poskytuje právo na odmietnutie vojenskej služby tým odvedencom, ktorí požiadali o odklad vojenskej služby a stanovuje 5-dňovú lehotu na jeho uplatnenie. Táto lehota sa začína po skončení dôvodu, pre ktorý bol odklad vojenskej služby odvedencovi povolený. Odvedenci, ktorým odklad vojenskej služby skončil po nadobudnutí účinnosti nového zákona o civilnej službe, majú preto právo na odmietnutie výkonu vojenskej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania. Odvedenci odvedení pred 16. 1. 1992, ktorí požiadali o odklad, ale jeho lehota uplynula pred nadobudnutím účinnosti nového zákona o civilnej službe, však takéto právo nemajú. Táto skupina odvedencov (a jedine táto skupina) je preto v nerovnakom postavení s tými odvedencami, ktorí boli odvedení pred 16. 1. 1992, ale ktorým nález Ústavného súdu ČSFR nestanovuje žiadnu lehotu pre vyhlásenie o odopretí vojenskej základnej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania. Bolo preto možné vyhovieť návrhu

Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne o vyslovenie nesúlady § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe, ak sa vzťahuje na odvedencov odvedených pred 16. 1. 1992, ktorí požiadali o odklad vojenskej služby a lehota odkladu im uplynula pred 16. 1. 1992. Vyhovením návrhu Vyššieho vojenského súdu v tejto časti sa zabezpečí, aby i táto skupina odvedencov (§ 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb.) mohla reálne uplatniť svoje právo na odmietnutie vojenskej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania za rovnakých podmienok, aké sa vzťahujú na odvedencov, ktorými sa zaoberal nález Ústavného súdu ČSFR z 10. 12. 1992.

Ad 2.

Iná je však právna situácia tých odvedencov, ktorí boli odvedení pred 16. 1. 1992 (teda pred nadobudnutím účinnosti zákona o civilnej službe č. 18/1992 Zb.), požiadali o odklad, ale jeho lehota uplynula po 16. 1. 1992, t. j. po nadobudnutí účinnosti nového zákona o civilnej službe. Týchto odvedencov nemožno zaradiť do skupín uvedených vyššie, t. j. tých, ktorí po odvode, resp. po vypršaní lehoty odkladu vojenskej služby, nemali reálnu možnosť uplatniť svoje ústavné právo na odmietnutie vojenskej základnej služby z dôvodov svedomia alebo náboženského vyznania. Zákon č. 18/1992 Zb. o civilnej službe viaže praktickú realizáciu tohoto ústavného práva na skončenie dôvodov, pre ktoré bol odklad vojenskej služby odvedencovi povolený. Ak ku skončeniu dôvodov došlo po nadobudnutí účinnosti nového zákona (t. j. po 16. 1. 1992), tak prostredníctvom § 2 ods. 1 písm. b) tohoto zákona je zabezpečené reálne uplatnenie ústavného práva z čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a to v zákonom stanovenej lehote (t. j. "... najneskôr do 5 dní po skončení dôvodu, pre ktorý bol odklad povolený").

Nebolo preto možné vyhovieť návrhu Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne, v ktorom požaduje vyhlásiť za nesúladne s označenými článkami ústavy ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe, ak sa vzťahuje na všetky odvody uskutočnené pred 16. 1. 1992, ak za nimi nasledoval odklad vojenskej služby. Ak totiž dôvody odkladu pominuli po 16. 1. 1992, tak § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 18/1992 Zb. aj odvedencom odvedeným pred uvedeným termínom, ktorí požiadali o odklad vojenskej služby a jeho lehota skončila po 16. 1. 1992:

- a) umožňuje (t. j. neodníma) ústavné právo na odmietnutie vojenskej základnej služby z dôvodu svedomia alebo náboženského vyznania,
- b) stanovuje jednotnú lehotu pre všetkých tých, ktorým odklad vojenskej služby končí za účinnosti zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe.

Ak sa § 2 ods. 1 písm. b) vzťahuje na odvody uskutočnené pred 16. 1. 1992, pri ktorých odvedenci požiadali o odklad vojenskej základnej služby a dôvody odkladu pominuli po 16. 1. 1992, nie je toto ustanovenie v rozpore s čl. 12 ods. 1 a čl. 25 ods. 2 ústavy (pretože neodníma základné právo tým, ktorých dôvody odkladu vojenskej služby pominuli po 16. 1. 1992) a ani s čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (pretože pre všetkých odvedencov, u ktorých dôvody odkladu pominuli po 16. 1. 1992 stanovuje jednotné podmienky uplatnenia ich ústavného práva z čl. 25 ods. 2 ústavy).

Ústavný súd v rámci konania o súlade právnych predpisov rešpektoval i existujúce precedenčné právo orgánov Rady Európy a osobitne Rozhodnutie Výboru Ministrov Rady Európy z 29. 6. 1967 (Rezolúcia (67)) DH 1 vo veci Grandrath, v ktorom sa uvádza, že: "Akákoľvek vnútroštátna právna úprava, týkajúca sa povinnej vojenskej služby a náhradnej služby pre osoby odmietajúce jej výkon z dôvodov svedomia alebo náboženského presvedčenia, musí rešpektovať požiadavky čl. 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, to znamená, že musí vylučovať akúkoľvek diskrimináciu, a to pokiaľ ide ako o jej obsahové zameranie, tak i sféru jej praktickej aplikácie."

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach dňa 25. augusta 1994